https://doi.org/10.32849/2409-9201.2025.25.37

УДК 346+340.13

ЗАКОНОПРОЕКТНА РОБОТА З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Олена ГОНЧАРЕНКО

доктор юридичних наук, доцент,
провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

UDC

LAW-DRAFT WORK ON STATE PROPERTY ISSUES IN THE CONDITIONS OF THE LEGAL REGIME OF THE MARTIAL STATE

Olena HONCHARENKO

Doctor of Law Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research Institute of Private Law and Entrepreneurship of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0002-0178-2003

У цій статті на прикладах законопроектів робиться спроба визначення кола питань, які стали предметом законопроектної роботи щодо державної власності в умовах правового режиму воєнного стану та пов'язані цим аспекти якості підготовки законопроектів.

Зроблено висновок, що криза розуміння ролі державної власності відобразилася на змісті та якості законопроектної роботи, і , як наслідок, на прийнятих законах. Основною проблемою законопроектної роботи виступає нерозуміння того, що саме завдяки державній власності забезпечуються основні функції держави. У результаті цього низка проектів місять ознаки неконституційності.

В умовах правового режиму воєнного стану можемо спостерігати різні політичні тенденції щодо регулювання права державної власності, які є кардинально різними, а деякі вказують на лобіювання інтересів певних верств. З однієї сторони у законопроектах пропонується мораторій щодо виконавчих проваджень для деяких державних підприємств, пропонуються особливості регулювання, корпоративного управління, з іншої - дестабілізується та руйнується уся правова система, яка забезпечує регулювання, охорону та захист як державної такі комунальної власності. Такі підходи свідчать про відсутність єдиної державної політики щодо охорони та захисту державної власності,

In this article, using the examples of draft laws, an attempt is made to determine the range of issues that became the subject of legislative work on state property in the conditions of the legal regime of martial law and related aspects of the quality of drafting draft laws.

It is concluded that the crisis of understanding the role of state property was reflected in the content and quality of legislative work, and, as a result, in the adopted laws. The main problem of legislative work is the lack of understanding that it is thanks to state property that the main functions of the state are ensured. As a result, a number of projects contain signs of unconstitutionality.

Under the legal regime of martial law, we can observe various political trends in the regulation of state property rights, which are radically different, and some indicate lobbying of the interests of certain groups. On the one hand, the draft laws propose a moratorium on enforcement proceedings for some state enterprises, propose features of regulation, corporate governance, on the other hand, the entire legal system that ensures the regulation, protection and defense of both state and municipal property is destabilized and destroyed. Such approaches indicate the absence of a unified state policy on the protection and defense of state property, which must first be realized in the conditions of the legal regime of mar-

яка насамперед має бути усвідомлена в умовах правового режиму воєнного стану на рівні органів державної влади.

Питання державної власності розглядалося у різних законопроектах, а не тільки у проектах з відповідною назвою, яка би включала прикметник «державна». Наразі важливо, щоби державна політика була спрямована на лобіювання охорони державної власності як основи економічного забезпечення обороноздатності держави.

Ключові слова: державна власність, законопроект, правовий режим воєнного стану, закон, лобіювання, охорона державної власності, державне підприємство, державна політика

tial law at the level of state authorities.

The issue of state property was considered in various draft laws, and not only in projects with an appropriate name that would include the adjective "state". Currently, it is important that state policy be aimed at lobbying for the protection of state property as the basis for the economic support of the state's defense capability.

Keywords: state property, draft law, legal regime of martial law, law, lobbying, protection of state property, state enterprise, state policy

В умовах правового режиму воєнного стану посилилася законопроектна робота щодо врегулювання питань пов’язаних із державною власністю. Таке посилення співпало із євроінтеграційним процесом, що наразі активізувався шляхом проведення скринінгу законодавства по багатьом напрямкам, у тому числі включаючи управління корпоративне. Крім того, України прагне членства і до Організації економічного співробітництва та розвитку (далі - ОЕСР). Ці процеси визначили актуальними такі питання: перегляд концепції державної власності, управління об’єктами державної власності, приватизації та оренди, переходу права власності та охорони права державної власності, включаючи військове майно тощо.

Численні маніпуляції у медійному, експертному та науковому просторі щодо того, що держава не може бути ефективним власником, а відтак і підприємства державного сектору економіки не можуть ефективно реалізувати свою господарську правосуб’єктність, уже призвели до обезцінення ролі держави та загрозам національній безпеці України, що в умовах правового режиму воєнного стану є не припустим. Крім того, такі наративи створили загрози для громадян України щодо забезпечення їх прав. Наприклад, на думку В. Ігоніна «Поки держава не показала себе найкращим управлінцем своїми компаніями. Після «тріажу» частина держкомпаній, які не є критичними для функціонування держави, буде передана приватним власникам» [1]. Вказана позиція не враховує вимог ст. 13 Конституції України щодо «Усі суб’єкти права власності рівні перед законом», а також ч. 1 ст. 7 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» щодо забезпечення ефективного управління об’єктами державної власності, запровадження прозорого та ефективного механізму реалізації державою своїх прав як власника. Саме в умовах правового режиму воєнного стану стало очевидним, що без державної власності держава не змогла би реалізувати у повній мірі свої функції, зокрема забезпечення обороноздатності та захисту громадян.

Водночас уряд наводить невтішну статистику «Низька продуктивність державних компаній (держкомпаній) теж досі актуальна. Серед діючих компаній у 2022 році 38% повідомили про збитки на суму 114 млрд грн, тоді як 56% досягли прибутку у розмірі 22,6 млрд грн, внаслідок чого загальний чистий збиток склав 91,3 млрд гривень. Загальна сума непогашеної довгострокової заборгованості державних компаній на кінець 2022 року становила 211 млрд грн (близько 5,3 млрд євро). Частка прибуткових державних компаній, порівняно із загальною кількістю всіх державних компаній, становить 18% і зменшувалась протягом кількох років (з 32% у 2018 році до 25% у 2021 році)» [2].

Концептуальні питання публічної (державної) власності розглядалися у працях багатьох науковців з різних точок зору. Серед них актуальну проблематику розкривали, зокрема такі:

О.А. Беляневич, О.Д. Крупчан, Л.В. Козловська, В.А. Устименко та інші. Однак питання законопроектної роботи в умовах дії правового режиму воєнного стану потребує окремого дослідження.

Метою цієї статті є визначення кола питань, які стали предметом законопроектної роботи щодо державної власності та пов'язані цим аспекти якості підготовки законопроектів.

Державна власність як різновид публічної власності безпосередньо пов'язана з державою, існування якої зумовлене реалізацією публічних функцій. Відповідно існування державної власності спричинюється, перш за , публічними функціями [3, с. 135]. Призначення права власності держави полягає у забезпеченні її конституційно встановлених функцій та економічних функцій власності [4, с. 10-11]. Економічна функція держави в сучасних умовах полягає у виправленні недоліків ринкової стихії без порушення природної саморегуляції суспільства, і саме в такому сенсі економічна функція держави закріплена в статтях 5, 6 Господарського кодексу України [5].

На думку О.Д. Крупчана «З позицій забезпечення такої важливої функції держави як ефективне використання державної (публічної) власності вкрай важливо, щоб обсяг і склад державної власності мав бути таким, аби держава могла управляти тим майном, яке необхідне державі для реалізації власних публічних повноважень. При цьому державна власність не повинна бути джерелом збагачення окремих людей, створення тіньових капіталів» [6, с. 7]. Підтримуючи цю думку О.А. Беляневич слушно зазначає, що «Із втратою чинності Закону України «Про власність» було втрачено важливий змістовний контекст регулювання відносин публічної власності, в тому числі власності Українського народу, що, серед іншого, сприяло тому, що публічна власність стала використовуватися певним прошарком українського суспільства як джерело особистого збагачення» [7, с. 10]. Наразі і в умовах правового режиму воєнного стану залишається актуальною теза про те, що «…неефективність законодавства України з питань контролю, обліку та охорони публічної власності стають передумовою для вчинення низки кримінальних правопорушень, насамперед, за участю уповноважених посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування» [8, с. 272].

Питання державної власності пов'язане із забезпеченням соціальних, економічних гарантій прав громадян, а також оборонної функції держави. Чи намагається вирішити ці проблеми парламент? Чи усвідомлена роль державної власності як основного ресурсу для забезпечення функцій держави в умовах воєнного стану? Спробуємо розібратися на прикладі законопроектної роботи і тих законів, які були прийняті в умовах дії правового режиму воєнного стану. Водночас втілення правової політики тісно пов'язане із якістю такого втілення, тобто технікою законопроектної роботи. Ефективність законодавства вказує на спроможність термінології, структури акту втілити політику та сприяти досягненню її ефективності. Дотримання при розробці проекту принципу верховенства права, який досягається завдяки критеріям чіткості, точності, недвозначності, стабільності (передбачуваності) та простоти мови, допомагає створювати відповідний дизайн акту, що вкрай важливий для визначення його місця в системі законодавства [9, с. 326].

До проектів з явними ознаками лобіювання можна віднести насамперед проект реєстр. № 6013 від 09.09.2021та прийнятий на його основі Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб»№ 4196-IX від 09.01.2025. У результаті прийняття цього закону скасовується Господарський кодекс України та відповідно створюються правовий вакуум щодо забезпечення господарських відносин, у тому числі щодо регулювання права державної власності. Цим законом скасовується право господарського відання та оперативного управління для державних підприємств та державного майна, а рівноцінної заміни не пропонується. Ним встановлюються невідомі праві конструкції узуфрукту державного майна та право відання, які ще треба ввести у правову систему України. Десятки тисяч змін до законів та підзаконних нормативного-правових актів потребує експеримент з правовою системою та державною власністю, який буде коштувати мільйони гривень, які так потребує бюджет воюючої країни. Така неповага до принципів правової визначеності, системності законодавства та

загалом верховенства права також свідчить про правовий нігілізм та волюнтариський підхід щодо регулювання питання державної власності. Отже, вказаний закон перш за усе суперечить ст.ст. 8, 13, 19 Конституції України та має усі шанси бути визнаним неконституційним за умови відповідної подачі конституційного подання.

Іншим проектами, які можна назвати лобіськими є проекти за реєстрац. номерами 11134, 11135, 11184, 11185 та 12089, що стосуються добросовісного набувача. Уже сама кількість таких проектів щодо одного і того ж питання свідчить про потужне лоббі, яке намагається вирішити питання майнового характеру за рахунок державного майна. Усе ж таки було прийнято Закон України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо посилення захисту прав добросовісного набувача» (далі - Закон) № 4292-IX від 12.03.2025 (проект реєстрац. номер 12089). Основними вадами цього Закону є насамперед корупційні ризики та невідповідність ст. 13 Конституції України. Зокрема, заборона витребування державного та комунального майна, яке вибуло із володіння держави, територіальної громади не з їх волі, у випадках, передбачених проектом, може призвести до протиправної втрати державою, Автономної Республіки Крим та відповідними територіальними громадами належного ним майна та матиме корупційні ризики.

Положення Закону про те, що перебіг позовної давності (3 роки) щодо пропонованих справ буде починатися від дня державної реєстрації права особи, яка порушила право позивача або дати передачі набувачеві (особі, яка порушила право позивача) нерухомості, щодо якої на момент такої передачі законом не передбачалась державна реєстрація правочину або реєстрація права, а не від дня, коли особа довідалася або могла довідатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила, значно скоротить проміжок часу, за який би особа змогла захистити своє право власності (наприклад, коли не знала про державну реєстрацію), значно послабить його захист та призведе до його порушення. Крім того, такі зміни стосуються і приватної, і комунальної, і державної власності, а також права власності Українського народу. Тобто, і від приватного власника можна забрати майно за збігом трьох років від дня державної реєстрації права особи-невласника. Отже, у цьому випадку основним є не право власності, а державна реєстрація права власності. За збігом трьох років власник уже не матиме права захистити свою власність шляхом подання позову до суду, чим порушується приписи ст.ст. 41 та 55 Конституції Україною.

Такою, що порушує абсолютне право власності є заборона власнику витребувати майно від особи з чужого незаконного володіння після спливу 10 років, оскільки це порушує можливість власника захистити своє право, яке є єдиним способом захисту. У зв'язку з наведеним вважаю, що норма порушує можливість кожної особи звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу (ч. 1 ст. 16 ЦК). Отже, це положення порушує і ст. 55 Конституції України. Крім того, вказаним положенням порушується і ч. 2 ст. 19 Конституції України, оскільки органи державної влади та місцевого самоврядування, а також правоохоронні органи не матимуть чітко визначених повноважень щодо протидії у втраті відповідного майна.

Положення Закону щодо зворотної дії в часі в частині умов та порядку компенсації органом державної влади або органом місцевого самоврядування добросовісному набувачеві ринкової вартості майна у справах, не узгоджуються із ст. 58 Конституції, згідно з якою закони не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Отже, прийнятий Закон порушує ст. 8, ч.ч. 2-4 ст. 13, ст. 14, ч. 2 ст. 19, ст. 41, ч. 3 ст. 49, ч.ч. 1, 2 ст. 55, ч. 1 ст. 58, Конституції України, тому наявні усі підстави визнання його неконституційним.

Деякі проекти були направлені на удосконалення існуючих механізмів приватизації. Зокрема, проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей приватизації об'єктів державної та комунальної власності, переданих в оренду» реєстр. № 12230 від 22.11.2024. Однак основними вадами цього проекту є незавершений механізм реалізації. Зокрема, пропонуються положення, які виключають дію чинних по-

ложень та відповідно призведуть до правової невизначеності. Вказане зауваження стосується виключення окремих приписів ч. 2, 3 ст. 18 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» та ч.ч. 4-6 ст. 21 Закону України «Про оренду державного та комунального майна». Низка положень проекту не узгоджується із Цивільним кодексом України. Зокрема, вказане зауваження стосується нової редакції ч. 2 ст. 18 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна», нової редакції ст.ст. 18, 25 Закону України «Про оренду державного та комунального майна». Низка положень проекту не узгоджується із положеннями чинних законів «Про приватизацію державного і комунального майна» та «Про оренду державного та комунального майна», що призведе до колізій при правозастосуванні. Зокрема, вказане застереження стосується «Прикінцевих та перехідних положень» проекту.

Окремі проекти стосуються удосконалення правового регулювання військового майна. Зокрема, проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів управління та списання військового майна» № 12373 від 31.12.2024. Вказаний проект потребує деяких техніко-юридичних правок, зокрема щодо розташування законодавчих актів у проекті.

Окремо слід акцентувати увагу на положеннях проекту Закону «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» щодо продовження терміну дії мораторію на виконавчі провадження, заходи примусового виконання рішень та порушення справ про банкрутство державних вугледобувних підприємств» реєстр. № 10086 від 25.09.2023, який згодом став Законом України № 3577-IX від 07.02.2024. У висновку ГНЕУ зазначається, що «слід звернути увагу, що мораторій на виконавчі провадження та заходи примусового виконання рішень, а також на порушення справ про банкрутство не повною мірою узгоджується зі змістом ч. 4 ст. 13 Конституції України, згідно з якою держава забезпечує захист усіх суб'єктів права власності і господарювання, а усі суб'єкти права власності рівні перед законом» [10].

Були внесені зміни і до Розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про критичну інфраструктуру», в яких установлено, що «тимчасово, під час дії воєнного стану та протягом двох років після його припинення чи скасування держава не може бути позбавлена права власності, користування або будь-якого іншого речового права на об'єкти критичної інфраструктури або їх частини чи складові. На об'єкти критичної інфраструктури, які перебувають у власності держави, їх частини або складові не може бути накладено арешт, установлено заборону або будь-які інші обмеження здійснення державою таких прав тощо». Такі зміни були прийняті відповідно до Закону України № 3723-IX від 22.05.2024.

У проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення ефективності управління державним майном, вдосконалення процедур захисту прав кредиторів, механізму реалізації арештованого майна та наближення правових стандартів в Україні до європейських стандартів» 11139-д д від 11.04.2024 пропонується поступове зняття мораторію на продаж майна господарських товариств, у статутних капіталах яких є частка держави та удосконалення механізмів реалізації арештованого майна, шляхом проведення електронних аукціонів (публічних торгів) в дворівневій електронній торговій системі. Основними вадами проекту є: незабезпечення належного правового регулювання внаслідок виключення положень, якими визначається, що нереалізоване майно, конфісковане за рішенням суду, виставляється на повторний електронний аукціон за ціною не меншою, ніж сума загальнодержавних податків і зборів, що відповідно до Податкового кодексу України підлягають сплаті при операціях з реалізації такого майна, а також приписів щодо можливості реалізації малоцінного майна за фіксованою ціною; незавершеність механізму реалізації: виконання норм у повному обсязі ставиться у залежність від прийняття відповідних рішень органами виконавчої влади; несистемне регулювання щодо визначення повноважень органів державної влади з приводу реалізації майна, зважаючи на уже чинний порядок; непередбачуваність регулювання: відсутність єдиного підходу щодо реалізації земельної ділянки або право користування нею на електронному аукціоні (земельних торгах).

Для ефективного управління держкомпаніями Організація економічного співробітництва

і розвитку (ОЕСР) рекомендує мати всеосяжну (overarching) політику державної власності. Зокрема, відповідно до Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності 2024 (далі – Керівні принципи) «Держава реалізує права власності щодо державних підприємств в інтересах громадськості. Держава повинна ретельно оцінити та розкрити підстави володіння державною власністю та здійснювати їх регулярні перевірки та перегляд. Кінцевою метою державного володіння підприємствами має бути ефективна та стійка максимізація їхньої довгострокової вартості для суспільства. Держава повинна діяти як інформований та активний власник, забезпечуючи тим самим, щоб управління підприємствами з державною участю здійснювалося на основі прозорості та підзвітності та з високим ступенем професіоналізму та ефективності» [11].

З метою реалізації Керівних принципів був ухвалений законопроект 5593-д, яким зокрема вносяться зміни до Закону України «Про управління об'єктами державної власності» у частині регулювання Політики державної власності. Кабінетом Міністрів України було затверджено постанову «Деякі питання Політики державної власності» (далі - Політика власності) від 29 листопада 2024 р. № 1369, яка визначає обґрунтування та цілі залишення в державній власності державних унітарних підприємств та корпоративних прав держави у статутному капіталі господарських товариств, загальні принципи, засади управління державними унітарними підприємствами та господарськими товариствами, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави. Водночас у п. 15 Політики власності зазначається, що частка державного сектору економіки у структурі економіки України підлягає зменшенню відповідно до цілей, передбачених Планом України, схваленим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244 , з метою реалізації ініціативи ЄС «Ukraine Facility», запровадженої Регламентом (ЄС) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 29 лютого 2024 р. № 2024/79 (далі – Регламент), тобто тут уже йдеться про систему усіх об'єктів права державної власності. Така непослідовність в охоплені ключових питань регулювання державної власності вказує на неналежну техніку підготовки і підзаконних нормативно-правових актів.

Утім, перш за усе слід пам'ятати, що відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 92 Конституції України виключно законами України визначається правовий режим власності, у тому числі державної власності, регулювання якої є хаотичним та фрагментарно представлено у різних законах. У тому числі не визначено на рівні закону засад державної політики у сфері охорони та захисту державної власності як основи забезпечення прав людини і громадянина, особливо під час дії воєнного стану (в особливий період), а також для реалізації політики економічної безпеки. О.А. Беляневич слушно зазначає: «На відміну від приватного власника, держава-власник як суб'єкт політичної влади, законодавчим шляхом встановлює правовий режим свого майна та реалізації свого права власності, може встановлювати будь-які додаткові гарантії правової охорони. Елементом такої правової охорони є норма п. 36 ч. 1 ст. 85 Конституції України. На відміну від інших суб'єктів права власності держава зобов'язана володіти, користуватися, розпоряджатися та управляти майном в інтересах суспільства [12, с. 25].

Крім того, у ст. 3 Регламенту зазначаються загальні та конкретні цілі Фонду щодо підтримка України, однак у них не йдеться про скорочення частки ні державної, ні комунальної власності. Наприклад, до однієї із конкретних цілей Фонду включено створення інвестиційної структури, спрямованої на підтримку інвестицій у відновлення та реконструкцію, здійснених українськими органами влади, компаніями приватного сектору, муніципалітетами, державними підприємствами чи іншими учасниками («Інвестиційна програма України»). Інвестиційна програма в Україні має відповідати пріоритетам, визначеним у Плані в Україні, і підтримувати його цілі та реалізацію. Інвестиційна програма в Україні має залучати українські органи влади до свого управління, якщо це доцільно [13]. У розрізі удосконалення корпоративного управління був поданий проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів щодо забезпечення рівних прав та можливостей громадян із представництва у наглядових радах та органах управління державних унітарних підприємств, господарських товариств та державних банків, комунальних унітарних підприємств» реєстрац. № 12198 від 13.11.2024.

В умовах правового режиму воєнного стану пропонуються проекти та приймаються закони щодо регулювання питань діяльності окремих підприємств, зокрема у цьому аспекті слід пригадати проект 9311-1-д від 28.06.2023, який згодом став Законом України «Про оптимізацію структури власності оператора газотранспортної системи України» № 3293-IX від 28.07.2023. Або ж приймаються закони щодо визначення окремих порядків, зокрема Закон України «Про особливості припинення за рішенням власника державних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі» №3037-IX від 11.04.2023.

Висновки. Криза розуміння ролі державної власності відобразилася на змісті та якості законопроектної роботи, і, як наслідок, на прийнятих законах. Основною проблемою законопроектної роботи виступає нерозуміння того, що саме завдяки державній власності забезпечуються основні функції держави. У результаті цього низка проектів місять ознаки неконституційності.

В умовах правового режиму воєнного стану можемо спостерігати різні політичні тенденції щодо регулювання права державної власності, які є кардинально різними, а деякі вказують на лобіювання інтересів певних верств. З однієї сторони у законопроектах пропонується мораторій щодо виконавчих проваджень для деяких державних підприємств, пропонуються особливості регулювання, корпоративного управління, з іншої - дестабілізується та руйнується уся правова система, яка забезпечує регулювання, охорону та захист як державної так комунальної власності. Такі підходи свідчать про відсутність єдиної державної політики щодо охорони та захисту державної власності, яка насамперед має бути усвідомлена в умовах правового режиму воєнного стану органами державної влади.

Питання державної власності розглядалося у різних законопроектах, а не тільки у проектах з відповідною назвою, яка би включала прикметник «державна». Наразі важливо, щоби державна політика була спрямована на лобіювання охорони державної власності як основи економічного забезпечення обороноздатності держави.

Посилання:

1. Ігонін В. Дати раду держкомпаніям: чим корисна нова Політика державної власності? URL: https://vkp.ua/publication/pdati-radu-derzhkompaniyam-chim-korisna-nova-politika-derzhavnoyi-vlasnostip (дата звернення: 12.02.2025).

2. План України: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 р. № 244-р. URL: https://me.gov.ua/view/bb34572a-7998-4ffc-a3c6-83af50e88560 (дата звернення: 10.02.2025).

3. Гончаренко О.М. (2006). Розвиток економічних прав людини і громадянина в Україні: дисер….. спец. 12.00. 02/ Інститут законодавства Верховної Ради України.

4. Козловська Л. (2017). Застосування норм Конституції України в судовому захисті права власності українського народу. Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. № 1. С. 8 - 17.

5. Беляневич О.А. Науковий висновок про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації URL:https://coordynata.com.ua/naukovij-visnovok-pro-perelik-obektiv-prava-derzavnoi-vlasnosti-so-ne-pidlagaut-privatizacii (дата звернення: 17.02.2025).

6. Крупчан О.Д. (2017). Публічна сфера і право публічної власності. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 17. Редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. 185 с.

7. Беляневич О. А. (2017). Проблеми захисту права власності Українського народу. Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. Вип. 17. Редкол.: Крупчан О. Д. (гол. ред.) та ін. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України. 185 с.

8. Публічна власність: проблеми теорії і практики: монографія (2014). Під заг. ред. В.А. Устименка. НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Чернігів, 2014. 308 с. С. 272.

9. Гончаренко О. (2023). Якість законопроектів у сфері господарювання: євроінтеграційний вектор. Аналітично-порівняльне правознавство. № 6. С. 324-329.

10. Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності державних вугледобувних підприємств» щодо продовження терміну дії мораторію на виконавчі провадження, заходи примусового виконання рішень та порушення справ

про банкрутство державних вугледобувних підприємств». URL: blob:https://itd.rada.gov.ua/4135607c-d77f-4e48-a4b8-56a83be9862. (дата звернення: 08.02.2025).

11. Керівні принципи ОЕСР з корпоративного управління на підприємствах державної форми власності 2024. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/uk/publications/reports/2024/06/oecd-guidelines-on-corporate-governance-of-state-owned-enterprises-2024_68fa05cd/8d61003c-uk.pdf (дата звернення: 15.02.2025).

12. Беляневич О. Публічна власність: питання охорони. Другі наукові читання пам'яті академіка В.К. Мамутова (м. Київ, 3 липня 2020 р.). Наук. ред. В.А. Устименко. Київ: НАН України; ДУ «ІЕПД імені В.К. Мамутова НАН України», 2020. 336 с.

13. Регламент (ЄС) Європейського Парламенту та Ради (ЄС) від 29 лютого 2024 р. № 2024/79. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj/eng(дата звернення: 12.02.2025).

Статтю було подано	04.04.2025	The article was submitted
Статтю було прийнято	18.04.2025	The article was accepted